

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та адміністрування

ТАТАРИН НАДІЯ ІГОРІВНА

УДК: 332.14: 352.075

«РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ ГРОМАДИ, НА ПРИКЛАДІ
ВЕЛИКОБЕРЕЗОВИЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ»

Спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ
наукової роботи на здобуття кваліфікації магістра

Робота виконана на кафедрі менеджменту та адміністрування факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
Шведа Наталія Михайлівна,
кафедра менеджменту та адміністрування
факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя

Рецензент:

доктор економічних наук, доцент, професор
кафедри
Малюта Людмила Ярославівна
кафедри управління інноваційної
діяльності та сферою послуг
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя

Захист відбудеться «23» грудня 2019 р. о 9:00 год. на засіданні екзаменаційної комісії у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми зумовлена тим, що найважливішим аспектом розвитку місцевої громади є створення її майбутнього. Висока якість життя, безпечні та комфортні умови проживання, доступні послуги – найважливіші питання функціонування будь-якої громади. Саме тому необхідність здійснення стратегічного управління активно обговорюється. В Україні стрімко запроваджується стратегічний підхід до планування сталого територіального розвитку, а все тому, що це має певні переваги. Сталий розвиток і стратегія стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів.

Якщо говорити про стратегію розвитку місцевої громади, то маємо на увазі поєднання визначеної мети, цілей та засобів досягнення поставлених цілей. Саме тому повинно бути чітке стратегічне бачення майбутнього громади.

Отже, вищенаведене розкриває актуальність обраної теми магістерської роботи, яка має назву «Розроблення стратегії розвитку місцевої громади на прикладі Великоберезовицької селищної ради».

Метою дипломної магістерської роботи є дослідження теоретичних та практичних засад формування стратегії розвитку місцевої громади.

Для досягнення поставленої мети в дипломній магістерській роботі визначено ряд взаємопов'язаних **завдань**, основними з яких є:

- дослідити теоретичні засади формування стратегії розвитку місцевої громади;
- проаналізувати діяльність Великоберезовицької селищної ради;
- розробити пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності Великоберезовицької селищної ради;
- обґрунтувати доцільність впровадження принципів стратегічного управління, будівництва школи та проведення фестивалю, як елементів стратегії розвитку Великоберезовицької селищної ради.

Об'єктом дослідження є діяльність Великоберезовицької селищної ради.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні засади формування стратегії розвитку місцевої громади.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дослідження становлять загальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань стратегічного менеджменту, управління проектами. У магістерській роботі використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: економіко-статистичного й порівняльного аналізу стану Тернопільської області, теорії систем і системного аналізу для ідентифікації

чинників впливу зовнішнього середовища формування; методу порівняння для визначення сильних та слабких сторін, для виявлення тенденцій розвитку і структурних змін у фінансовій діяльності селищної ради; факторного та логічного аналізу при діагностуванні та структуризації факторів впливу; графічний для візуалізації результатів дослідження; узагальнення для обґрунтування ефективності впровадження проєктів; абстрактно-логічний для здійснення теоретичних узагальнень і формування висновків за результатами дослідження.

Джерела дослідження. Інформаційною базою дослідження слугували матеріали праць українських і зарубіжних науковців, інформація державних органів статистики, законодавчі та нормативні документи з питань регулювання економіки й видавничого підприємництва, звітно-статистичні дані досліджуваної селищної ради, аналітичні публікації в науковій і спеціалізованій літературі, а також матеріали спостережень та опитувань, що їх організувала автор.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна дипломної магістерської роботи полягає у дослідженні теоретико-методичних засад, розробленні практичних рекомендацій та обґрунтуванні ефекту від заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування селищної ради на основі стратегії розвитку даного об'єкта дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в підвищенні ефективності діяльності Великоберезовицької селищної ради, обґрунтуванні доцільності впровадженні принципів стратегічного управління, будівництва школи та проведення фестивалю. Розроблені проєктні рішення впроваджено у систему діяльності селищної ради, про що свідчить довідка про впровадження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломної магістерської роботи доповідались та отримали позитивну оцінку на науково-практичній конференції:

І Міжрегіональна науково-практична конференція «Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні» (м. Тернопіль, 21 травня 2019 року).

Структура й обсяг дипломної магістерської роботи. Дипломна магістерська робота складається зі вступу, семи розділів, висновків, бібліографії, додатків. Загальний обсяг роботи – 136 сторінок комп'ютерного тексту, вона містить 33 таблиці і 24 рисунки, 8 додатків, бібліографії із 84 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «Дослідження теоретичних засад формування стратегії розвитку місцевої громади» було досліджено поняття стратегії розвитку місцевої громади, етапи розроблення стратегії розвитку та зарубіжний досвід формування стратегії розвитку.

У сучасному розумінні слово «стратегія» трактується як основні шляхи, практичні кроки і механізми втілення ідеї чи теорії у життя. Йдеться про стратегію розвитку територіальної громади, маємо на увазі чітко визначені мету і цілі розвитку, а також необхідні засоби для досягнення цих цілей. Стратегія допомагає підприємству вибрати свій найбільш раціональний шлях розвитку і створити найміцніші переваги у його функціонуванні. Робота над стратегією організації – це системний процес, який потребує залучення всієї команди, для того щоб можна було ефективно спрогнозувати та спланувати майбутнє, що веде до виконання місії, досягнення стратегічних цілей та отримання стратегічних результатів

Також, важливим є характеристика етапів розроблення стратегії розвитку, де одним із кроків є здійснення SWOT- аналізу місцевої громади. Стратегія повинна мати конкретні, зрозумілі, прості і вимірювані індикатори. Методологія SWOT-аналізу використовується для знаходження та поєднання важливих внутрішніх якісних характеристик (сильних і слабких сторін) з результатами досліджень зовнішніх умов (шансів та ризиків).

Ознайомлення із зарубіжним досвідом формування стратегії місцевої громади. Наприклад, досвід США, Великої Британії, Німеччини та багато інших Стратегія необхідна всім, починаючи від особистості, закінчуючи великим підприємством тощо. Вивчення зарубіжного досвіду розробки регіональних стратегій розвитку показало, що корисним для запровадження методології стратегічного планування регіонального розвитку в Україні є врахування наступних методичних аспектів їх розробки: використання глибокого SWOT-аналізу; формування комунікативної стратегії на засадах регіонального партнерства; залучення громадськості до процесу стратегічного планування та визначення стратегічних цілей; вибір стратегічних цілей з врахуванням наявних проблем та ресурсів регіону; передбачення та налагодження організаційно-економічного механізму моніторингу реалізації регіональних стратегій соціально-економічного розвитку.

У другому розділі «Дослідження діяльності Великоберезовицької селищної ради» подано загальну характеристику Великоберезовицької селищної ради, ознайомлення із діяльністю селищної ради та розроблений SWOT – аналіз досліджуваної місцевої громади.

Великоберезовицька селищна рада — адміністративно-територіальна одиниця та орган місцевого самоврядування в Тернопільському районі Тернопільської області. Є чотири діючих промислових підприємства та два сільськогосподарських підприємства, які наповнюють бюджет селища. Має на своїй території оновлений стадіон, де можна буде проводити різні заходи, та амбулаторію, яку відкрили ближче до центра селища, для того, аби мешканці мали змогу швидше добратись до медичного пункту. Чисельність населення станом на 01.01.2018 р. становить 8266

осіб. У селищі відкрили амбулаторію, яка обслуговуватиме безпосередньо 13 тис. населення ще трьох населених пунктів, які розташовані поблизу смт. Великої Березовиці.

Великоберезовицької селищної ради керується регламентом. Виплати селищній раді надходять кожного року в малій кількості, цих коштів замало аби розвивати селище. За 2016 рік найбільше було виділено коштів на оплату праці та нарахування заробітної плати, а також баланс за всі роки прогресував. Проте будівництво школи, може в майбутньому привабити більшу кількість і дітей, і дорослих та підприємців.

Проведений SWOT – аналіз встановив, що сильні сторони смт. Великої Березовиці суттєві, наприклад, вдале географічне положення щодо центру м. Тернополя, наявність стадіону, новобудови, ініціативне місцеве самоврядування. Безпосередньо, можливості селища дозволяють розвитку підприємства, пропонування інвестиційних пропозицій. Проте, є ряд слабких сторін, які є значними. Перш за все, відсутність великих підприємств, які зможуть наповнювати бюджет селища; постійні проблеми з освітленням та ремонтом доріг, низька соціальна активність мешканці. Це загрожує міграції населення, низькій заробітній платі тощо. SWOT – аналіз селища показав, що зважаючи на сильні і слабкі сторони, можливості та загрози, селище маленькими кроками, але прогресує та готове для розвитку підприємництва, збагачення селищного бюджету та ініціативних молодих людей.

У третьому розділі «Дослідження особливостей розробки стратегії розвитку Великоберезовицької селищної ради з метою підвищення ефективності діяльності» визначено загальні принципи розробки та впровадження стратегії розвитку Великоберезовицької селищної ради, запропоновано проекти будівництва школи та проведення фестивалю на території селищної ради.

Принципи стратегічного управління - це фундамент, на якому базуються певні правила, положення, самі процеси керівництва та норми поведінки організації в загальному. Стратегічне планування місцевого розвитку має ґрунтуватись на принципах стратегічного планування сталого розвитку територій та низці спеціальних принципів. Лише так ми зможемо говорити про ефективне планування і використання такого інструменту як стратегія в житті громади.

Близько 700 дітей, повинні були здобувати освіту у школах міста Тернополя та інших прилеглих селах (Острів, Мишковичі, Великі Гаї). У 2018 році ситуація була критичною, бо 130 дітей пішли у перший клас, із них біля 78 повинні були вчитись в інших містах і селах. Для того, щоб вирішити проблеми з навчанням дітей громади ми пропонуємо побудувати нову школу. Реалізація проекту будівництва загальноосвітньої школи забезпечить можливістю селищу створити належні умови для виховання дітей шкільного віку, всебічно розвивати людину як особистість, її таланти, розумові і фізичні здібності, виховувати високі моральні якості, формувати

громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, сприятиме підвищенню соціально-культурного розвитку регіону тощо.

Проведення такого роду заходів позитивно впливає на місцеву громаду. Для того, щоб привабити туристів у місцеву громаду пропонуємо проводити фестиваль повітряних змій. Метою проведення фестивалю є творчий розвиток молоді до творчості за залученням технічних засобів, творча самореалізація. А також, приваблення інвесторів до селища. Влаштування фестивалю на території смт. Великої Березовиці є одним із важливих важелів у розробленні та впровадженні стратегії розвитку даної місцевої громади. Це дійство допоможе громаді вирішити нагальні питання, а також наповнити бюджет селища та об'єднати громадян. Діти та молодь зможуть проявити себе у творчості.

У четвертому розділі «Спеціальна частина» досліджено становище Тернопільської області та нормативно-правове забезпечення діяльності досліджуваної місцевої громади.

У п'ятому розділі «Обґрунтування економічної ефективності» визначено необхідність впровадження принципів для стратегії розвитку селищної ради, доцільність будівництва школи та можливість проведення фестивалю на території смт. Великої Березовиці.

У шостому розділі «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» досліджено загальний стан охорони праці Великоберезовицької селищної ради, аналіз умов праці в одному з відділів об'єкта проектування, забезпечення особового складу формувань ЦЗ харчами і речами першої необхідності, проведення методу розрахунку економічного ефекту від застосування заходів захисту населення і території від НС.

У сьомому розділі «Екологія» визначено шляхи підвищення ефективності використання трудових ресурсів в аграрному секторі смт. Великої Березовиці та особливості формування і використання ресурсного потенціалу досліджуваної місцевої громади в умовах глобалізації економіки.

ВИСНОВКИ

Отже, у представлений дипломній магістерській роботі досліджено поняття стратегії розвитку місцевої громади, етапи розроблення стратегії розвитку та зарубіжний досвід формування стратегії розвитку; подано загальну характеристику Великоберезовицької селищної ради, здійснено SWOT – аналіз досліджуваної місцевої громади; визначено загальні принципи розробки та впровадження стратегії розвитку Великоберезовицької селищної ради, запропоновано будівництво школи та проведення фестивалю на території селищної ради, як елементів стратегії громади; досліджено становище Тернопільської області та нормативно-правове забезпечення діяльності досліджуваної місцевої громади; досліджено загальний стан охорони праці

Великобerezовицької селищної ради, аналіз умов праці в одному з відділів об'єкта проектування, забезпечення особового складу формувань ЦЗ харчами і речами першої необхідності, проведення методу розрахунку економічного ефекту від застосування заходів захисту населення і території від НС; визначено шляхи підвищення ефективності використання трудових ресурсів в аграрному секторі смт. Великої Березовиці та особливості формування і використання ресурсного потенціалу досліджуваної місцевої громади в умовах глобалізації економіки.

Стратегія розвитку потрібна усім: від особистості до великого підприємства тощо. Стратегія розвитку територіальної громади - чітка мета, цілі розвитку та необхідні засоби для досягнення цих цілей. Також, важливим є характеристика етапів розроблення стратегії розвитку, де одним із кроків є здійснення SWOT- аналізу місцевої громади. Ознайомлення із зарубіжним досвідом формування стратегії місцевої громади, дає можливість зрозуміти важливі напрямки для вдосконалення місцевого самоврядування.

Великобerezовицька селищна рада — адміністративно-територіальна одиниця та орган місцевого самоврядування в Тернопільському районі Тернопільської області. Населення селища стрімко зростає з кожним роком. Є чотири діючих промислових підприємства та два сільськогосподарських підприємства, які наповнюють бюджет селища. Має на своїй території оновлений стадіон, де можна буде проводити різні заходи, та амбулаторію, яку відкрили ближче до центра селища, для того, аби мешканці мали змогу швидше добратись до медичного пункту. Виплати селищній раді надходять кожного року в малій кількості, цих коштів замало аби розвивати селище. SWOT – аналіз селища показав, що зважаючи на сильні і слабкі сторони, можливості та загрози, селище маленькими кроками, прогресує та готове для розвитку підприємництва, збагачення селищного бюджету та втілення в життя ініціативи молодих людей.

В магістерській роботі було розроблено ряд пропозицій:

1. Загальні принципи для стратегії розвитку. Стратегічне планування місцевого розвитку має ґрунтуватись на принципах стратегічного планування сталого розвитку територій та низці спеціальних принципів. Лише так ми зможемо говорити про ефективне планування і використання такого інструменту як стратегія в житті громади.

2. Реалізація проекту будівництва загальноосвітньої школи створить робочі місця, сприятиме духовному розвитку дітей, покращить загальний рівень соціально-культурного розвитку селища, створить належні умови для виховання дітей шкільного віку, всебічно розвиватиме людину як особистість, її таланти, розумові і фізичні здібності, зможе виховувати високі моральні якості, формувати громадян, здатних до свідомого суспільного вибору.

3. Проведення на території смт. Великій Березовиці фестивалю допоможе громаді прорекламувати себе, а також дасть поштовх для вирішення нагальних питань, такі як освітлення головної дороги, ремонт дороги, а також наповнення бюджету селища та об'єднати громадян. А

найголовніше дозволить дітям та молоді розвиватись у технічній творчості та відкривати для себе нові можливості чи хобі.

Становище Тернопільської області за останні роки покращується, проте дуже малими кроками. Щодо 2016 року, то він виявився для Тернопільської області більш виграшним по населенні (1060,7 тис. осіб), 2017 рік був більш плідним у сільськогосподарській сфері (індекс становив 106.6%). У 2018 році заробітна плата сягнула 5953 грн., що стало прогресом у порівнянні з іншими роками. Нормативно-правове забезпечення діяльності селищної ради базується на таких основних законах: «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про співробітництво територіальних громад», «Про засади державної регіональної політики», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та інших.

Необхідність дотримання принципів при розробці і реалізації стратегії розвитку Великоберезовицької селищної ради полягає у поєднанні принципів стратегічного управління та принципів сталого територіального розвитку. Від цього залежить успіх розвитку стратегії розвитку громади та багато інших факторів. Доцільністю реалізації проекту будівництва загальноосвітньої школи у смт. Велика Березовиця є те, що:

- можна надати можливість селищу створити належні умови для здобуття освіти;
- виховання дітей шкільного віку, всебічно розвиваючи людину як особистість;
- створити школу, яка буде сучасною та комфортною для дітей;
- отримати незалежність від ДНЗ м. Тернополя, а також наповнити селищний бюджет.

Проведення такого заходу як фестиваль на території смт. Велика Березовиця дає можливість у вирішенні багатьох проблем. Зокрема:

- фінансування селища;
- створення позитивного іміджу;
- перейняття досвіду від інших областей, країн тощо;
- дасть змогу дітям та молоді розвиватись творчо, інтелектуально, морально та духовно;
- розвине у селищі туристичну сферу, яка дозволить відкрити наше селище для інвесторів з інших позитивних сторін.

Шкідливих умов праці у селищній раді не передбачено та рівень травматизму дорівнює 0. Селищна рада повністю забезпечена санітарно-побутовими умовами. Коефіцієнт непрацездатності налічує за 2016 рік – 129,3, за 2017 та 2018 роки – 160. Стан умов праці на Великоберезовицькій селищній раді цілком задовільний. Показник тривалості захворювань за 2016, 2017 та 2018 роки дорівнює 5 через простудні захворювання.

Забезпечення особового складу аварійно-рятувальних формувань білизною, змінним одягом та засобами особистої гігієни повинне здійснюватися через пересувні пункти речового

забезпечення, які створюються у системі органів торгівлі та харчування. Економічний ефект визначається як різниця між вартісною оцінкою результатів і вартісною оцінкою сукупних витрат ресурсів на всіх етапах реалізації і за весь період інвестування або здійснення заходів. Для підвищення ефективності використання трудових ресурсів в аграрному секторі смт. Великої Березовиці потрібно звернути увагу, перш за все, на якість категорій усіх працівників, на умови їхньої праці, оплату праці, технічне забезпечення тощо. Оскільки, трудові ресурси – це ефективне функціонування аграрного сектору економіки.

В умовах складностей розвитку української економіки визначення ресурсних формувань та ефективність його використання повинні стати пріоритетними напрямками стратегії будь-якого сільськогосподарського підприємства на території смт. Великої Березовиці.

Список опублікованих праць за темою дипломної магістерської роботи:

1. Татарин Н. Проблеми місцевого самоврядування та способи їх вирішення / Татарин Н., Шведа Н. // Матеріали I міжрегіональної науково-практичної конференції «Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні», 21 травня 2019 року. — Т. : ТНТУ, 2019. — С. 48–49. — (Місьцеве самоврядування та територіальна організація влади: проблеми і перспективи).

2. Шведа Н., Татарин Н. Стратегія публічної організації: поняття та особливості формування [Електронний ресурс] / Наталія Шведа, Надія Татарин // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2019. — Вип. 1 (20). — С. 131-140.

АНОТАЦІЯ

Татарин Н.І. Розроблення стратегії розвитку місцевої громади, на прикладі Великоберезовицької селищної ради [Рукопис]: комплексна дипломна робота на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 281 / Татарин Надія Ігорівна; ТНТУ. — Тернопіль: [б. в.], 2019. — 136 с.

Магістерська робота: 136 с., 24 рис., 33 табл., 8 додатків, 84 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – діяльність Великоберезовицької селищної ради.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних засад формування стратегії розвитку селищної ради.

Методи дослідження – економіко-статистичного, системного та порівняльного аналізу, діалектичного пізнання.

Розроблено пропозиції щодо підвищенні ефективності діяльності Великобerezовицької селищної ради, обґрунтуванні доцільності використання принципів при розробці стратегії, впровадження будівництва школи та проведення фестивалю.

Розроблені проектні рішення впроваджено у систему діяльності Великобerezовицької селищної ради.

Ключові слова: стратегія розвитку, селище, місцева громада, місцеве самоврядування.

ABSTRACTS

Tataryn N. Elaboration of a local community development strategy, on the example of the Velyka Berezovytsya village council [Manuscript]: comprehensive thesis for obtaining the master's degree in the specialization 281 / Nadiia Tataryn; TNTU. - Ternopil [b. in.], 2019. - 136 p.

Master thesis: 136 pages, 24 figures, 33 tables, 8 appendixes, 84 references.

The Object of Investigation is the activity of the Velykoberezovytsia village council.

The Aim of this Paper is to study of theoretical and practical principles of development strategy of the Velykoberezovytsia village council.

Research methods are economic and statistical, and comparative analysis, dialectical knowledge.

Suggestions for improvement the effectiveness of the activity Velyka Berezovytsya village council have been developed, usage of principles in the elaboration of the implementation of school building and holding a festival have been justified. The results have been implemented in the activity system of Velyka Berezovytsya village council.

Key words: development strategy, village, local community, local government.